

Kaupunginhallitus 29.03.2021 § 95

§ 95

Vuoden 2020 tilinpäätös ja tuloksen käsittely (osittain kv-asia)

Valmistelijat / lisätiedot:
Ojavuo Pia puh. 043 826 9139

etunimi.sukunimi@espoo.fi

Päätösehdotus

Kaupunginjohtaja Mäkelä Jukka

Kaupunginhallitus

1

allekirjoittaa Espoon kaupungin vuoden 2020 tilinpäätöksen ja toimittaa sen tilintarkastajille tarkastettavaksi,

2

saattaa tilinpäätöksen tarkastuslautakunnan käsittelyn jälkeen edelleen valtuustolle käsiteltäväksi,

3

oikeuttaa konsernihallinnon tekemään tilinpäätökseen mahdolliset tekniset tarkistukset,

4

ehdottaa valtuustolle vuoden 2020 tuloksen käsittelystä seuraavaa:
Peruskaupunki lisää poistoeroa 6 247 157,74 euroa.

Tilapalvelut-liikelaitos vähentää poistoeroa 5 014 750,03 euroa

Vahinkorahasto: ylijäämä 12 119,50 euroa lisätään rahaston edellisten tilikausien ylijäämään.

Elinkeinojen ja työllisyyden kehittämisrahasto: ylijäämä 666 717,26 euroa lisätään rahaston edellisten tilikausien ylijäämään. Rahaston edellisten tilikausien ylijäämä 1 220 894,20 euroa siirretään rahastopäämaan

Peruspalvelujen ja maanhankinnan investointirahasto: ylijäämä 12 268 731,03 euroa lisätään rahaston edellisten tilikausien ylijäämään. Rahaston

pääomaan tehdään sääntöjen mukainen inflaatiokorjaus vuoden 2020 kuluttajahintaindeksin mukaisesti. Edellisten tilikausien ylijäämästä

siirretään 900 056,70 euroa rahastopääomaan. Rahaston tuottoja puretaan edellisten tilikausien ylijäämästä 15 000 000,00 euroa.

Sosiaalisen luototuksen rahasto: alijäämä 19 442,67 vähennetään rahastopääomasta.

Kaupungin tilikauden ylijäämä 142 883 555,39 euroa lisätään oman pääoman edellisten tilikausien ylijäämään.

Esitykset sisältyvät laadittuun tilinpäätökseen.

5

merkitsee tiedoksi raportit hyvinvointisuunnitelman toteuttamisesta ja strategisten hankintalinjausten toteuttamisesta 2020.

Liitteet:

- 1.Tilinpäätös 2020
- 2.Raportti strategisten hankintalinjausten toteuttamisesta 2020
- 3.Raportti hyvinvointisuunnittelun toteuttamisesta 2020

Käsittely

Päätös

Kaupunginhallitus:
Esittelijän ehdotus hyväksyttiin yksimielisesti.

Selostus

Tilinpäätöksen allekirjoitus

Koska kaupunginhallituksen kokous pidetään koronavirusepidemian takia sähköisenä, ei allekirjoituksia voida kerätä kokouksessa. Kaupunginhallituksen jäseniä pyydetään sen sijaan allekirjoittamaan tilinpäätös sähköisesti 6.4.2021 mennessä.

Tilinpäätös

Kunnan tilikausi on kalenterivuosi. Kunnanhallituksen on laadittava tilikaudelta tilinpäätös tilikautta seuraavan vuoden maaliskuun loppuun mennessä ja annettava se tilintarkastajien tarkastettavaksi. Kunnanhallituksen on saatettava tilinpäätös tilintarkastuksen jälkeen valtuuston käsiteltäväksi. Valtuuston on käsiteltävä tilinpäätös kesäkuun loppuun mennessä.

Tilinpäätökseen kuuluvat tase, tuloslaskelma, rahoituslaskelma ja niiden liitteenä olevat tiedot sekä talousarvion toteutumisvertailu ja toimintakertomus. Tilinpäätöksen tulee antaa oikeat ja riittävät tiedot kunnan tuloksesta, taloudellisesta asemasta, rahoituksesta sekä toiminnasta. Tätä varten tarpeelliset lisätiedot on ilmoitettava liitetiedoissa. Lisäksi tilinpäätökseen sisällytetään konsernitilinpäätös. Tilinpäätöksen allekirjoittavat kaupunginhallituksen jäsenet ja kaupunginjohtaja.

Kuntatalous koronavuonna 2020

Koronan vaikutukset kuntatalouteen olivat viime vuonna suuria. Manner-Suomen kuntien ilmoittamien tilinpäätösarvioiden mukaan kuntien ulkoiset toimintakulut kasvoivat edellisen vuoden tilinpäätöksiin verrattuna 1,7 prosenttia ja toiminta-tuottojen arvioitiin vähenevän 3,8 prosenttia. Toimintakate heikkeni 3,1 prosentilla -31,3 miljardiin euroon. Kuntien vuoden 2020 yhteenlaskettu vuosikate kasvoi kuitenkin 2,2 miljardilla eurolla edellisestä vuodesta ja yhteenlaskettu tulos nousi 1,7 miljardin tasolle. Selittävinä tekijöinä olivat koronasta johtuvien valtion-osuuksien voimakas kasvu ja vuoden 2019 verotuksen vaikutus verotuloihin. Kuntien yhteenlasketut investointimenot kasvoivat edellisestä vuodesta 4,6 prosenttia 4,2 miljardiin euroon ja tämän seurauksena kuntien lainakanta kasvoi 1,5 miljardilla eurolla.

Espoon väestönkasvu hidastui

Tilastokeskuksen ennakkotietojen mukaan Espoon väkiluku oli vuoden 2020 lopussa 292 913 henkeä. Väestö kasvoi vuoden 2020 aikana 3 180 hengellä, joka on selvästi pienempi väestönlisäys vuoteen 2019 verrattuna. Ennakkotietojen mukaan Espoo sai vuonna 2020 muuttovoittoa 1 760 henkeä. Espoon muuttovoitosta suuri osa on tullut ulkomailta. Vuoden 2020 ennakkotietojen mukaan muuttovoitto ulkomailta oli 2 440 henkeä.

Työttömyys kohosi keväällä huippulukemiin ja kääntyi jälleen nousuun vuoden lopulla

Vuoden 2020 lopulla työttömien osuus työvoimasta oli Espoossa 12,2 prosenttia eli 4,5 prosenttiyksikköä korkeampi kuin vuotta aiemmin. Koko maassa vastaava lukema oli 13,6 prosenttia. Ennen koronakriisiä helmikuussa 2020 työttömien osuus työvoimasta oli Espoossa 7,5 prosenttia. Työttömien lukumäärä Espoossa oli vuoden 2020 lopulla 17 796 eli 1,6 kertaa (6 722 henkeä) korkeampi kuin vuotta aiemmin. Korkeimmillaan työttömyys oli viime vuoden toukokuussa.

Alle 25-vuotiaiden osuus samanikäisestä työvoimasta oli vuoden 2020 lopulla 12,8 prosenttia kun vuotta aiemmin se oli 6,7 prosenttia. Vuoden 2020 lopulla Espoossa oli 5 175 pitkäaikaistyötöntä eli 1 744 enemmän kuin vuotta aiemmin.

Asuntotuotanto jatkui edelleen vilkkaana

Ennakkotiedon mukaan vuoden 2020 aikana on rekisteröity valmistuneeksi talonrakentamisen uudistuotantoa noin 407 000 k-m², mikä on noin 9400 k-m² vähemmän kuin vuotta aiemmin. Uusia asuntoja valmistui vuonna 2020 Espoon kaupungin asuntoyksikön mukaan 4 081 eli 216 asuntoa vähemmän kuin vuotta aiemmin. Talonrakentamisen uudistuotantoa on rekisteröity alkaneeksi reilu 700 000 k-m², mikä on noin 250 000 k-m² enemmän kuin vuotta aiemmin. Espoon kaupungin asuntoyksikön mukaan uusia asuntoja oli aloituksissa 6159 eli 1514 asuntoa enemmän kuin vuodentakaisissa aloituksissa.

Sivunvaihto

Kaupungin tulos 129,1 milj. euroa koronakompensaatioiden ansiosta

Toimintakatteen alijäämä oli 4,9 prosenttia edellistä vuotta heikompi

Toimintatuotot yhteensä ylittivät muutetun talousarvion 10,4 milj. eurolla. Ulkoisia toimintatuottoja kertyi 404 milj. euroa, 14 milj. euroa ja -3,4 prosenttia vähemmän kuin 2019. Tuloja vähensi koronavirusepidemian aiheuttamat varhaiskasvatuksen, liikunta- ja kulttuuritoimen sekä sosiaali- ja terveystoimen palvelujen sulkutoimet. Maanmyyntituotot toteutuivat talousarviota parempana, mutta 19 milj. euroa vuotta 2019 alempana.

Toimintamenot yhteensä alittivat muutetun talousarvion 23,6 milj. eurolla ja kasvoivat 65,5 milj. euroa ja 2,9 prosenttia edellisvuodesta. Koronan aiheuttamat sulkutoimet pienensivät sivistystoimen kustannuksia, jossa muutettu talousarvio alittui 27 milj. eurolla. Myös yleishallinnossa mm. ICT- ja tukipalvelujen kustannukset toteutuivat talousarviota pienempänä. Sosiaali- ja terveystoimessa terveyspalvelujen oman toiminnan alkuperäinen talousarvio ylittyi 21 milj. eurolla erityisesti koronan testaus-, jäljitys- ja suojauskustannusten takia sekä erikoissairaanhoidon kuntaosuus 6,5 milj. eurolla, kun HUS-alueen kaupungit päättivät kattaa HUS kuntayhtymän koronavirusepidemian aiheuttaman 40 milj. euron alijäämän tilikauden 2020 aikana.

Toimintakatteen alijäämäksi muodostui 1 526,4 milj. euroa, joka oli 70,7 milj. euroa ja 4,9 prosenttia heikompi kuin tilinpäätöksessä 2019.

Toimintakatteen alijäämä toteutui 34 milj. euroa muutettua talousarviota parempana.

Verorahoituksen kasvu nousi 5,5 prosenttiin

Kaupunki sai verorahoitusta eli vero- ja valtionosuustuottoja yhteensä 1 810 milj. euroa, joka ylitti talousarvion erityisesti valtion lisätalousarvioissa päättämien peruspalvelujen valtionosuuden lisäysten takia. Verotuloja tilitettiin yhteensä 1 605,3 milj. euroa, kasvua edellisestä vuodesta 84,2 milj. euroa ja 5,5 prosenttia.

Kunnallisveroja kertyi 1 356 milj. euroa, 36 milj. euroa enemmän kuin talousarviossa. Kunnallisveron tuotto kasvoi 6,6 prosenttia vuodesta 2019, koko maassa kasvua oli 5,1 prosenttia. Arvioitua suurempi kasvu johtuu pitkälti veronperintämenettelystä eli vuoden 2019 verokorttiuudistuksesta johtuneen verovajeen tilityksestä verotuloihin 2020.

Yhteisöveron kuntaryhmän jako-osuuden 10 prosenttiyksikön korotus lisäsi voimakkaasti kuntien yhteisöverotuloja. Yhteisöveroa tilitettiin Espoolle 136,2 milj. euroa, kasvua 5,5 prosenttia. Jako-osuuden korotuksen vaikutus Espoolle on noin 36 milj. euroa.

Kiinteistöveroitus toimitettiin vuodesta 2020 alkaen yhteisöjen osalta niiden kotikunnassa, kun aiemmin maksuunpano on tehty kiinteistön sijaintikunnan mukaan. Tämä on viivästyttänyt useiden yritysten kiinteistöveron valmistumista ja siten noin 10 prosenttia kiinteistöveroista erääntyy maksettavaksi vasta 2021 puolella. Kiinteistöveroa tilitettiin 112,3 milj. euroa, noin 11 milj. euroa vähemmän kuin talousarviossa oletettiin.

Peruspalvelujen valtionosuutta korotettiin 1,17 mrd. eurolla. Tästä Espoon osuus on 92 milj. euroa. Alkuperäisen valtionosuuspäätöksen mukaisesti Espoon peruspalvelujen valtionosuus oli 23,6 milj. euroa ja veroperustemenetysten kompensatiot 78,2 milj. euroa. Peruspalvelujen valtionosuutta tilitettiin Espoolle muutospäätösten jälkeen 119 milj. euroa ja veroperustemuutosten kompensatiota 86 milj. euroa, yhteensä 205 milj. euroa. Verorahoitusta yhteensä kertyi 1 810 milj. euroa, 14,5 prosenttia enemmän kuin 2019.

Rahoitustuotot ja kulut toteutuivat yhteensä 20,4 milj. euron tasolla, joka on 24,7 milj. euroa vähemmän kuin 2019. Rahastoille koronavirusepidemia aiheutti keväällä ennakoitua suurempia arvonlaskuja, jotka toteutuivat rahoituskuluina. Varallisuusarvot kasvoivat kuitenkin loppuvuonna merkittävästi, mutta ne eivät vielä kuitenkaan realisoituneet kirjanpitoon.

Vuosikate nousi 304,4 milj. euroon, 133 milj. euroa korkeammaksi kuin alkuperäisessä talousarviossa. Vuosikatetta paransi oletettua parempi verotulokehitys sekä valtion lisätalousarvioiden lisäykset peruspalvelujen valtionosuuteen. Ilman valtion koronakompensatioita vuosikate olisi jäänyt 166 milj. euroon.

Suunnitelman mukaiset poistot ja arvonalentumiset olivat yhteensä 175,3 milj. euroa, 10,1 milj. euroa enemmän kuin muutetussa talousarviossa.

Tilikauden tulokseksi muodostui 129,1 milj. euroa, joka on 122,8 milj. euroa parempi kuin alkuperäisessä talousarviossa. Ilman valtion koronakompensatioita tulos olisi ollut - 9,3 milj. euroa negatiivinen.

Lainakanta kasvoi 217 milj. eurolla

Kaupungin nettoinvestoinnit olivat rahoitusosuudet huomioiden yhteensä 342,2 milj. euroa, joista pystyttiin rahoittamaan tulorahoituksella 89 prosenttia. Talousarvioon oli budjetoitu lainannostovaltuutta 285 milj. euroa, joka nostettiin täysimääräisesti. Lainakanta rahoituslaitoksilta ilman konsernitilin saldoa ja muita lyhytaikaisia velkaeriä oli 1 111 milj. euroa ja se kasvoi 217 milj. euroa vuodesta 2019. Omavaraisuusaste laski 64,4 prosentin tasolle ja heikkeni 3,8 prosenttiyksikköä edellisvuodesta.

Espoota tulee tarkastella konsernina, velkaantuminen jatkuu

Konsernin tulos vuonna 2020 oli 104 milj. euroa ylijäämäinen. Merkittävimpiä syitä ylijäämämäiseen tulokseen olivat kaupungin saamat koronatuuet sekä koronatukena tehty yhteisöveron jako-osuuden kuntaryhmän korotus.

Konsernin investointiohjelma jatkui edellisvuosien tapaan mittavana. Koko Espoo-konserni investoi vuonna 2020 785 milj. eurolla. Kaupungin osuus bruttoinvestoinneista oli 381 milj. euroa ja konserniyhteisöjen 404 milj. euroa. Rahoitusosuudet investointimenoihin olivat 85 milj. euroa ja konsernin nettoinvestoinnit 700 milj. euroa. Konsernin vuosikate nousi 434,7 milj. euroon kaupungin verorahoituksen tason nostamana ja investoinneista pystyttiin rahoittamaan tulorahoituksella 62,1 prosenttia, 17,3 prosenttia enemmän kuin vuonna 2019.

Konsernin lainakanta oli vuoden 2020 lopussa 4 286 milj. euroa ja se kasvoi vuodessa 483 milj. euroa. Lainakanta asukasta kohden oli 14 632 euroa, kun se edellisvuonna oli 13 125 euroa. Oikaistu lainakanta (Espoon Asunnot Oy:n, HSY -kuntayhtymän lainat sekä Länsimetro Oy:n lainoista Helsingin osuus vähennettynä) oli 2 886 milj. euroa eli 441 milj. euroa enemmän kuin vuotta aikaisemmin. Oikaistu lainakanta asukasta kohden oli 9 851 euroa. Valtuustokauden tavoite konsernin oikaistun lainankannan kääntämisestä laskuun valtuustokauden aikana ei toteutunut.

Espoo-konsernin omavaraisuusaste laski 36,2 prosenttiin, 1,9 prosenttiyksikköä vuodesta 2019, myös suhteellinen velkaantuneisuus ja lainakanta eur/ asukas tunnusluvut heikkenivät.

Tulostavoitteiden toteutuminen

Espoo-tarinassa on kaudella 2017-2021 neljä osa-aluetta: Sivistys ja hyvinvointi, Elinvoima, kilpailukyky ja työllisyys, Ympäristö, rakentaminen ja liikenne sekä Talous, henkilöstö ja johtaminen. Vuodelle 2020 asetettiin yhteensä 41 valtuustoon nähden sitovaa tulostavoitetta, joista 19 toteutui ja neljä toteutui osittain. Kahdeksantoista tulostavoitetta jäi saavuttamatta.

Koronavirusepidemia vaikutti laajasti Espoon kaupunkien tulostavoitteiden toteutumisiin. Alustavan arvion mukaan ainakin 10 toteutumatta jäänyttä tulostavoitetta johtui osittain koronavirusepidemiasta. Myös toteutuneissa tulostavoitteissa epidemia vaikeutti tulosten saavuttamista. Tulostavoitteiden lisäksi toimialat asettivat tavoitteita, jotka eivät olleet valtuustoon nähden sitovia. Niiden toteutumisen eteneminen raportoitiin lauta- ja johtokunnille.

Arvio tulevasta kehityksestä

Vuosi 2020 päättyi koko kuntatalouden osalta poikkeuksellisen hyvään tulokseen, vaikka koronavirusepidemia heikensi BKT kasvua noin -3 prosenttiin ja työttömyys kasvoi koko Suomessa.

Myös Espoo selvisi hyvin vuodesta 2020 poikkeuksellisen hyvien verotulojen ja valtion kompensatioiden avulla, mutta vuonna 2021

verotulokertymän arvioidaan kasvavan hitaasti. Helsinki GSE:n raportin mukaan vuoden 2020 palkkasumma jäi Espoossa -1,1 prosenttia pienemmäksi kuin 2019, mikä enteilee hitaampaa ansiotulokasvua myös 2021. Tammikuun lopussa Espoossa on työttömänä työnhakijana edelleen lähes 17 000 henkilöä. Työttömyys pienentää verotulokertymää ja lisää Espoon työmarkkinatuen kustannuksia. Lisäksi verohallinto on tulorekisteritietojen perusteella arvioinut, että vuodelle 2020 tulee huomattavia veronpalautuksia, jotka pienentävät kunnallisveron kertymää 2021.

Espoon verotulojen ennustetaan vuonna 2021 kasvavan 1 prosentilla vuodesta 2020, mutta ennuste sisältää mittavaa epävarmuutta. Talousarvion 2021 mukainen nettotoimintamenojen eli toimintakatteen alijäämän kasvu on 7,2 prosenttia vuoden 2020 tilinpäätökseen verrattuna. Espoon talousarvio päättyykin negatiiviseen tulokseen 2021-2022 ja lievästi positiiviseksi vasta 2023. Taloussuunnitelmakaudella investoinnit ovat ennätyskorkealla tasolla ja emokaupungin lainakanta kasvaa vielä puolella miljardilla eurolla. Espoo-konsernin lainakanta kasvaa suuren investointiohjelman myötä noin 4,7 miljardiin euroon ja sen arvioidaan nousevan Länsimetron rakentamisen myötä vuoteen 2024 noin 5,3 miljardiin euroon. Heikkenevän tulorahoituksen ja kasvavan palvelutarpeen sekä kaupunkirakenteen kehityksen edellyttämien investointien vuoksi Espoon kaupunki on kasvavissa taloushaasteissa.

Sote -uudistuksen rahoitusmalli heikentää Espoon investointikykyä

Sanna Marinin hallituksen valmisteleman Sote-uudistuksen rahoitusmallin taloudelliset vaikutukset ovat Espoolle kestäättömiä. Esitetyssä rahoitusmallissa kuntien valtionosuuksia ja kunnallis- ja yhteisöveroa leikataan hyvinvointialueelle siirtyvien palvelujen kustannuksia vastaavasti. Siirto on koko Suomen tasolla symmetrinen, mutta kuntakohtaiset erot ovat mittavat. Uudistuksen luvataan muuttavan yksittäisen kunnan vuoden 2022 talouden tasapainoa korkeintaan 60 euroa/asukas vuoteen 2027 mennessä.

Espoon alustavien laskelmien perusteella tuloja siirtyisi huomattavasti enemmän kuin kustannuksia. Menojen ja tulojen siirron epäsuhtaa korvataan valtionosuusjärjestelmässä 60-prosenttisesti muutosrajoittimella ja viiden vuoden siirtymätasauksilla. Espoon palvelujen rahoituksesta yli 35 prosenttia rahoitettaisiin uudistuksen jälkeen valtionosuuksilla. Rahoitusmalli heikentäisi Espoon tulorahoituksen kasvua verotulojen voimakkaan leikkaamisen ja vain indeksillä ja tarvetekijöillä kasvavan valtionosuusrahoituksen osuuden kasvun seurauksena. Hyvinvointialueelle siirrettäviä menoja suurempaa verotulo-osuutta korvaava muutosrajoitin on pysyvä euromäärä (Espoo 100 milj. euroa), eikä kasva vuosittain kuten kunnallisverotulo kasvaisi kuntalaisten määrän ja ansiotason kehityksen mukaisesti. Kasvua hidastaa myös vuoteen 2027 asti pienenevä Sote-rahoitusmallin siirtymätasaus.

Espoon tulorahoitus riittää uudistuksen jälkeenkin palvelujen rahoitukseen, mutta voimakkaasti kasvava kaupunki edellyttää investoimista kouluihin, päiväkoteihin ja kaupunkirakenteeseen. Tulorahoituksen hidastuminen heikentää Espoon investointien tulorahoituskykyä ja edellyttää joko palvelujen ja investointien karsimista tai edelleen voimakkaasti jatkuvaa lainakannan kasvattamista.

Rahoitusmallissa konsernin 5 miljardin velat jäävät Espoon vastattavaksi. Tulorahoituksen voimakas leikkaaminen ja kasvun hidastuminen heikentää

voimakkaasti Espoon kaupungin ja konsernin taloudellisia tunnuslukuja, kasvattaa lainanhoitokustannuksia ja voi vaikeuttaa lainarahan saatavuutta.

Mahdolliset tarkistukset

Tarkastuksessa mahdollisesti esiin nousevien tilinpäätöksen tarkistusten tekemiseksi esitetään, että konsernihallinto oikeutetaan tekemään teknisiä tarkistukset tilinpäätökseen. Mahdolliset tarkistukset eivät voi muuttaa tilikauden tulosta tai päätöksessä esitettyä tilikauden tuloksen käsittelyä.

Päätöshistoria